

## Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΓΗΣ ΚΑΙ Η ΩΡΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Ἐδῶ καὶ 18 χρόνια ἔχει καθιερωθεῖ ἐτησίως ἡ λεγόμενη Ὡρα τῆς γῆς, καὶ γιὰ μιὰ ὥρα τὸ βράδυ, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι, καὶ δι' αὐτῆς τῆς συμβολικοῦ χαρακτῆρος δράσεως, συντελοῦν στὴν προστασία τοῦ, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, βεβαρυμένου φυσικοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς ἥδη ἐμφανισθείσης κλιματικῆς ἀλλαγῆς, ἡ ὁποία δὲν ἀνήκει πλέον στὰ προσδοκώμενα σημεῖα τῶν ἐσχάτων καιρῶν, ἀλλ' εἶναι παροῦσα, μὲ ἀπειλητικὲς μάλιστα φανερώσεις.

Κάθε φορά, στὴν ὥρα τῆς γῆς, τίθεται καὶ ἓνας ξεχωριστὸς στόχος, μὲ σκοπὸ τὸν προβληματισμὸ καὶ τὴν ἐμπρακτὴ ἔκφραση τῆς ὀφειλόμενης πρὸς τὸ περιβάλλον ἀγάπης.

Ἐφέτος, μὲ τὸ σύνθημα «Δώσε μιὰ ὥρα γιὰ τὸ δάσος!» τὸ ἐνδιαφέρον ἐστιάζεται στὸ δάσος, ἐπεὶδὴ ἡ περυσινὴ χρονιά χαρακτηρίσθηκε παγκοσμίως ὡς ἡ πρὸ θερμῆ καὶ ἐπεὶδὴ ὑπολογίσθηκε πὼς οἱ καμένες δασικὲς ἐκτάσεις στὴν Πατρίδα μας ἀνέρχονται σὲ 1,7 ἑκατομμύρια στρέμματα! Προβάλλεται πλέον ἐπιτακτικὴ ἡ κατόπιν ἐορτῆς (;) ἀνάγκη προστασίας τοῦ πλανήτη μας, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ἡ κατοικία, τὸ σπίτι μας. Ἐὰν δὲν προστατευθεῖ τὸ περιβάλλον ἔστω καὶ τώρα, τότε ἡ «ὥρα τῆς γῆς» θὰ εἶναι ἡ «κακὴ ὥρα» τῆς παντελοῦς καταστροφῆς καὶ τοῦ θανάτου της, μὲ τὶς ἀνάλογες συνέπειες γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τότε θὰ ἔλθει καὶ ἡ τελευταία ὥρα τῶν κατοικούντων ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς πλασμάτων, συνεπῶς καὶ τοῦ ἀνθρώπου! Τὰ γεγονότα βοοῦν ὅτι τώρα εἶναι ἡ ἐσχάτη ὥρα! Φαίνεται ὅτι δὲν ὑπάρχουν πλέον περιθώρια ἀδιαφορίας ἢ καὶ τῆς περαιτέρω κακοποιήσεως τῆς κτίσεως.

Πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση πολλές καὶ ποικίλες διοργανώνονται ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ πλανήτη, ὥστε νὰ μὴν θεωρηθεῖ ὑπερβολικὴ ἡ διαπίστωση ὅτι οὐδέποτε στὸ παρελθόν ἀσχολήθηκε, τόσο πολὺ θεωρητικὰ κυρίως, ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν προστασία τοῦ περιβάλλοντος.

Όστόσο, ή τών πραγμάτων αλήθεια αποκαλύπτει όχι μόνο την απουσία ουσιαστικών προστατευτικών έργων, αποδεικτικών της οφειλόμενης αγάπης, αλλά και κυρίως την συνέχισιν εγκληματικών επιβαρυντικών δραστηριοτήτων, οί όποίες εκθέτουν τόν άνθρωπο ως αδίστακτο, άπληστο και πλεονέκτη, που καταδυναστεύει τήν κτίση γιά τήν εξυπηρέτηση τών παχυλών υλικών του συμφερόντων και, τελικά, φανερώνουν ότι τò ενδιαφέρον του δέν εΐναι αληθινό, άλλ' επιφανειακό και ύποκριτικό.

Άλήθεια, τί σοβαρό γίνεται γιά τήν θεραπεία τών μολυσμένων θαλασσών, τήν προστασία τών δασών, τήν αποφυγή τών πολεμικών συρράξεων και τήν χρήση χημικών και τóσων άλλων που άποτελούν τήν καθημερινή ασφάλτινη πραγματικότητα;

Μέσα σ' αὐτή τήν ζοφερή πραγματικότητα, εὐτυχώς, γιά τήν Ἐκκλησία μας, ή ώρα τοῦ ανθρώπου, ἔχει και μιὰ ἄλλη ἐρμηνεία και προοπτική. Ἐκείνη, γιά τήν όποία κάνει λόγο ό Ἀπόστολος Παῦλος, στήν πρòς Ρωμαίους ἐπιστολή του, κεφάλαιο 13 και στίχους 11-14. «Ὡρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι!»

Εΐναι ώρα, μᾶς προτρέπει, νὰ ξυπνήσουμε ἀπò τὸν βαθὺ θανατηφόρο ὕπνο τῆς ἁμαρτίας, νὰ ἀνανήσουμε ἀπò τὸν λήθαργο τῆς ἀπò τὸν Θεό ἀποστασίας, ό όποίος δέν ἀπειλεΐ μόνον τò αἰώνιο μέλλον μας, ἀλλὰ και τήν παρòυσα ἐπίγεια βιοτή μας τήν μεταβάλλει σὲ κόλαση και τήν κάνει ἀβίωτη. Αὐτὴ ή ἐξ ὕπνου, προφανῶς πνευματικοῦ, ἐγερση εΐναι ή μετάνοια! Διηλαδή, ή ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου ἀλλαγὴ τοῦ νοῦ, τοῦ τρόπου σκέψεως και θεωρήσεως τῆς ζωῆς και τών πραγμάτων. Καὶ προβάλλεται και γιά τήν ἐπιτυχή ἀντιμετώπιση τοῦ λεγομένου οἰκολογικοῦ ζητήματος, διότι, κατὰ τήν ἄποψη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τò ζήτημα αὐτò εΐναι Θεολογικό! Ἐξαρτᾶται ἀπò τήν σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό και εΐναι ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς σχέσεως.

Αὐτò ἐπισημαίνει διαπιστωτικά και ό μέγας Οἰκουμενικός διδάσκαλος ἅγιος Οὐρανοφάντωρ Βασίλειος, που ἔχει ἰδιαίτερα ἀσχοληθεῖ, ὅπως και ό ἀδελφός του ἅγιος Γρηγόριος ό Νύσσης, μὲ τήν δημιουργία τοῦ κόσμου και τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅποιος, λέγει ό ἱερὸς πατήρ, ἔχασε τήν σχέση του μὲ τὸν Θεό, ταυτοχρόνως, ἀπώλεσε και τήν οἰκειότητα πρòς τήν ζωή (PG 30, 33 B). Πρόκειται, διηλαδή, γιά σχέση αἰτίου και ἀποτελέσματος. Πράγματι, τò ἐσωτερικό κενό, ἔνεκα τῆς ἀπουσίας τοῦ Θεοῦ του, προσπαθεῖ ό ἀποστάτης ἄνθρωπος νὰ τò πληρώσει κυνηγώντας ἀκόρεστα και ἀνεμπόδιστα ὅ,τι ή φιλαυτία τοῦ ὑπαγορεύει. Καταναλώνει ἀχόρταγα και κυριολεκτικά ἀναλίσκεται μὲ ἀγχώδη μέρμια σὲ αὐτò τò διαρκές ξέφρενο κυνήγι. Στήν πραγματικότητα, δέν εΐναι αὐτὸς που καταναλώνει τὰ ἀγαθὰ, ἀλλ' ἐκεῖνα, γι' αὐτò και ή λανθάνουσα και

τὰ ἀληθῆ λέγουσα γλῶσσα του τὰ ὀνομάζει καταναλωτικά καὶ ὄχι, ὅπως θὰ ἔπρεπε, ἀναλώσιμα. Γιὰ τὴν ἐπαναφορά, λοιπόν, τοῦ ἀνθρώπου, πρὸς τὴν οἰκειότητα καὶ τὴν σωστή συγγενική-φιλική σχέση του μὲ τὴν φύση, εἶναι ἀνάγκη ἡ θεωρητική καὶ βιωματική γνώση τῆς Θεολογίας τῆς Ἐκκλησίας. Ὡστόσο, ἐπειδὴ «ἡ πρᾶξις εἶναι θεωρίας ἐπίβασις», πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ σπουδάσει τί περὶ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου διδάσκει ἡ Θεολογία, μαθητεύοντας μὲ ταπεινώσει στὸ «Σχολεῖο» τῆς Ἐκκλησίας, ἐκεῖ ποὺ διδάσκονται τὰ ὑπερασπιστικά τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου δικαιώματα τοῦ Θεοῦ.

Κόσμος, δηλαδὴ κόσμημα, ὀνομάζεται ὁλόκληρη ἡ δημιουργία, ἐξ αἰτίας τῆς τάξεως καὶ τῆς ἁρμονίας ποὺ τὴν διέπουν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ὁρατὰ (ὕλική φύση) καὶ τὰ ἀόρατα (ἄϋλη φύση-οἱ Ἄγγελοι καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου). Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, στὴν *ἔκδοσι τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως* II,17, λέγει τὰ ἑξῆς: «Ὁ Θεὸς δημιουργεῖ τὰ πάντα ἀπὸ τὸ μὴ εἶναι στὸ εἶναι, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, καὶ τὸν ἄνθρωπο ποὺ συνίσταται ἀπὸ ὁρατὴ καὶ ἀόρατη φύση».

Ἡ δημιουργία αὐτή, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη, προϋποθέτει δημιουργὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία διδάσκει ὅτι τὸν κόσμο τὸν ἐδημιούργησε ὁ Θεός, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ μηδὲν καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ὑπερβολικῆς ἀγάπης Του καὶ τῆς θελήσεώς Του. Ὁλόκληρη ἡ δημιουργία εἶναι ἔργο τῆς θελήσεως, τῆς ἀγάπης, τῆς σοφίας καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Εἶπε καὶ ἐγεννήθησαν τὰ πάντα! Ἐνδεικτικὰ σταχυολογοῦμε μερικὰ ἐκ τῶν Θεοπνεύστων σχετικῶν ἀγιογραφικῶν χωρίων: «**Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν**» (Γεν. 1, 1). «Μακάριος οὗ ὁ Θεὸς Ἰακώβ βοηθὸς αὐτοῦ, ἡ ἐλπίς αὐτοῦ ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτοῦ. **Τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς**· τὸν φυλάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα» (Ψαλμ. 145, 5-6). «Ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλίψεις, οἷα οὐ γέγονε τοιαύτη **ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἥς ἔκτισεν ὁ Θεὸς** ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται» (Μάρκ. 13, 19). «Οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἤραν φωνὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἶπον· **Δέσποτα, σὺ ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς**» (Πράξ. 4, 24). «Ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς **Κύριος ὑπάρχων** οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ» (Πράξ. 17, 24). «Πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, **ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεός**» (Εβρ. 3, 4). «Διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ γὰρ Θεὸς αὐτοῖς ἐφανερώσε» (Ρωμ. 1, 19). Καὶ «Ὡσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναίκος, **τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ**» (Α' Κορ. 11, 12).

Ὑπογραμμίζουμε ἓνα ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων στίχων, τοῦ Ἀποστό-

λου Παύλου, τὸ περιεχόμενο τοῦ ὁποίου εὐκόλα γίνεται ἀποδεκτό καὶ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη λογική. «Πᾶς οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεὸς» (Εβρ. 3, 4), λέγει ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Κεντρικός, συνεπῶς, ἄξονας τῆς δημιουργίας εἶναι ὁ τριαδικὸς Θεός, ὁ ἄκτιστος καὶ ἀνενδεής. Ὁ Θεὸς εἶναι αὐθύπαρκτος, δηλαδή, ὑπάρχει ἀπὸ μόνος Του, ἐνῶ ἡ πλάση λαμβάνει τὴν ὑπαρξή της, ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία, διὰ τῆς κτίσεως. Καὶ κτίστης εἶναι Ἐκεῖνος!

Στὸ πρῶτο κεφάλαιο τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τῆς *Γενέσεως*, περιγράφεται ἡ ἐκ τοῦ Θεοῦ δημιουργία τοῦ κόσμου, ἐντὸς ἑξ ἡμερῶν, ἡ ὁποία μάλιστα χαρακτηρίζεται ὡς «καλὴ λίαν» (Γεν. 1, 31), ἀναφέρεται ἐπίσης καὶ ἡ πλάση τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἑξῆς: «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν» (Γεν. 1, 26). Σαφὴς εἶναι ἐδῶ ὁ ὑπαινιγμὸς τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁπότε καὶ τὰ τρία πρόσωπα διαλέγονται καὶ μὲ τὴν ἐλεύθερη θέλησή τους, τὴν ἀγαπητική, συνεργοῦν στὴν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου· ὁ Πατὴρ, διὰ τοῦ Υἱοῦ, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, τελοῦν τὰ πάντα!

«Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Καὶ εὐλόγησεν αὐτούς ὁ Θεὸς λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς» (Γεν. 1, 27-28). Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς γῆς καὶ τὸν ζωοποίησε ἐμφυσῶντας στὸ πρόσωπό του τὴν πνοὴ τῆς ζωῆς (Γεν. 2, 7), ἐκδηλώνοντας μὲ αὐτὸ τὸν ἰδιαίτερο δημιουργικὸ τρόπο, τὴν πρὸς αὐτόν περισσὴ φροντίδα καὶ στοργή Του.

Τὸ «κατ' εἰκόνα», ἀναφέρεται στὴν ψυχή, ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Νεκτάριος, διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἀσώματος καὶ ἀπερίγραπτος (*Ορθόδοξος Ἱερά Κατήχησις*, ἐκδ. Ρηγόπουλου, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 57). Ἐγινε ὁ ἄνθρωπος ὅμοιος μὲ τὸν Θεό, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι τοῦ δωρήθηκε τὸ νοερὸ καὶ τὸ αὐτεξούσιο. Μὲ τὸ αὐτεξούσιο, μέσῳ τῆς ἀρετῆς, ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἐξομοιωθεῖ μὲ τὸν Θεό. Προκίσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ τὰ δῶρα τῆς ἀρχηγόνου δικαιοσύνης, ἥτοι τὸ πνεῦμα τὸ λογικὸ καὶ τὴν ἐλεύθερη βούληση τοῦ ἀγαθοῦ. Καὶ ὅπως ὁ Θεὸς δεσπόζει τῶν ὑπ' Αὐτοῦ ποιηθέντων κτισμάτων (Πρβ. *Σοφ. Σολ.* 9, 2), ἔτσι κατέστησε καὶ τὸν ἄνθρωπο ἐπὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν Του καὶ τοῦ χορήγησε «τὸ ἀρχικόν», τὴν δύναμη, δηλαδή, νὰ εἶναι ἀρχηγὸς σὲ ὅλα τὰ δημιουργήματα. «Καὶ ἀρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς.» (Γεν. 1, 28), εἶπε καὶ ἐξουσιοδότησε τοὺς πρωτοπλάστους.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Νύσσης παρομοιάζει τὸν Θεόπλαστο ἄνθρωπο ὡς βασιλέα τῆς κτίσεως καὶ τονίζει ὅτι ὅλα προετοιμάσθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ

έκείνον που δημιουργήθηκε τελευταίος από όλα τα δημιουργήματα, τα όποια αποτελούν το βασίλειο του ανθρώπου. (Αγ. Γρηγορίου Νύσσης, «Περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου», *PG* 44, 133A).

Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι κάποια ἄλλη ἀνάγκη ὑπῆρξε τὸ κίνητρο τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ ὄντα, λοιπόν, δὲν συστάθηκαν αὐτομάτως, δίχως νὰ ἔχουν κάποια αἰτία, ἀλλ' εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ, μὲ μοναδικὸ κίνητρο τὴν ἀγάπη. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέγει ὅτι ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο, ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἦταν ἀρκετὸ νὰ κινεῖται γύρω ἀπὸ τὴν θεωρία τοῦ ἑαυτοῦ Του, ἀλλ' ἤθελε ἡ ἀγαθότητά Του νὰ ξεχυθεῖ στὰ πολλὰ κτίσματά Του, τὰ ὅποια ἔφερε ἀπὸ τὴν ἀνυπαρξία στὴν ὑπαρξὴ (*PG* 36, 320 Θ). Καὶ τὸν ἄνθρωπο τὸν κατέστησε κορωνίδα ὅλης τῆς δημιουργίας. Κάθε δημιούργημα, ἐπίσης, εἶναι προικισμένο μὲ σοφία καὶ πορεύεται ὄχι τυχαία, ἀλλὰ μὲ εἰσὸς, ἰσορροπία καὶ ἁρμονία. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀκτιστος, ἐνῶ ἡ κτίσις εἶναι κτιστή, ἀποτέλεσμα τῆς ἀκτίστου ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἡ κτίσις Του, γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἐξαρτώμενη ἀπολύτως καὶ συντηρούμενη ἀπὸ τὴν στοργικὴ καὶ ἀγρυπνὴ πρόνοιά Του. Τίποτα δὲν συντηρεῖται στὴν ὑπαρξὴ, ἂν δὲν λαμβάνει τὴν ζωὴ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Δημιουργὸ Θεό. «Ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα, τὰ σύμπαντα πλησθήσονται χρηστότητος. Ἀποστρέψαντος δέ σου τὸ πρόσωπον ταραχθήσονται· ἀντανελεῖς τὸ πνεῦμα αὐτῶν, καὶ ἐκλείψουσι καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν», λέγει ὁ ἱερός ψαλμωδός (*Ψαλμ.* 103, 28-29).

«Τοῦ γὰρ ὄντος ἐξῆπται τὰ πάντα, καὶ οὐκ ἔνεστι εἶναι τι, μὴ ἐν τῷ ὄντι τὸ εἶναι ἔχον» (Αγ. Γρηγορίου Νύσσης, *PG* 45, 65 D). Τὰ ὄντα ποὺ δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὸ μηδέν, φέρουν μέσα τους τὸν κίνδυνο τοῦ ἀφανισμοῦ καὶ τῆς ἐπιστροφῆς στὸ μηδέν, γι' αὐτὸ μὲ λαχτάρα ζητοῦν τὴν ἐξασφάλισιν, τὴν ὁποία, ὅμως, μόνον ὁ Θεός, ὡς αὐτοζωή, μπορεῖ νὰ τοὺς χορηγήσει.

Ἐπομένως, Θεὸς καὶ κτίσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξομοιώνονται, ἀφοῦ εἶναι ἐμφανὴς ἡ ἐτερότητά τους. Ἕνα σοβαρὸ λάθος ποὺ διαχρονικὰ γίνεται ἀπὸ πολλοὺς εἶναι ἡ ἐκ μέρους των θεοποίηση τῆς κτίσεως, τὴν ὁποία θεωροῦν ὡς αὐθύπαρκτον, καὶ μάλιστα, ὡς ἀποτέλεσμα τύχης. «Οἱ θεόφρονες», ὥστόσο, ὅπως ψάλλουμε στὴν Ἐκκλησία, «οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα», δηλαδή, δὲν ἐξομοίωσαν τὴν δημιουργία μὲ τὸν Δημιουργό, ἀλλὰ ἀποδεχόμενοι τὴν θεία δημιουργία καὶ τὴν ἐτερότητα μεταξύ κτιστοῦ καὶ ἀκτίστου, ἐν μέσῳ πυρὸς ἐμβληθέντες, δροσιζόμενοι δοξολογοῦσαν τὸν Κύριον τοῦ σύμπαντος κόσμου. Ἐκάλεσαν, μάλιστα, καὶ ὅλη τὴν δημιουργία νὰ ὑμνῇσιν τὸν Πλάστη της: **«Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον»** ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας... Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας... Εὐλογεῖτε,

**πῦρ καὶ καῦμα** τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας... Εὐλογεῖτω **ἡ γῆ** τὸν Κύριον· ὑμνεῖτω καὶ ὑπερυψοῦτω αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε, **ὄρη καὶ βουνοὶ** τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε, **πάντα τὰ φυόμενα ἐν τῇ γῇ**, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε, **θάλασσα καὶ ποταμοί**, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε, **αἱ πηγαί**, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε, **κῆτι καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι**, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε, **πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ**, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε, **πάντα τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη**, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Εὐλογεῖτε, **υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων**, τὸν Κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας... Εὐλογεῖτε, **πάντες οἱ σεβόμενοι τὸν Κύριον** τὸν Θεὸν τῶν θεῶν, ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ» (Δαν. 3, 28, 34, 43, 51-59 καὶ 67).

Σκοπὸς τῆς δημιουργίας, ἡ ὁποία μεταβάλλεται καὶ ἀλλοιώνεται, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος εἶναι τέλειος καὶ ἀμετάβλητος, εἶναι ἡ ἀπόλαυση τῶν θεῶν ἀγαθῶν, ἡ δυνατότητα νὰ καταστεῖ ὁ ἄνθρωπος μέτοχος κάθε ἀγαθοῦ. Ἀπόλαυση! Ἐμπειρία τῆς κοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό, ἀποτέλεσμα τοῦ αὐτεξουσίου καὶ τῆς κυριαρχικῆς του δυνατότητος. Γι' αὐτὸ τὸν τοποθέτησε στὸν Παράδεισο, μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ «ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν» (Γεν. 2, 15). Ἐντολή, λοιπόν, ἦταν ἡ ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου ὑπεύθυνη φροντίδα γιὰ τὴν τήρηση τῆς φυσικῆς τάξεως καὶ ἁρμονίας. Φυλάσσω, σημαίνει ἐπιτηρῶ, ἀγρυπνῶ, προσέχω, ὑπερασπίζομαι. Τιμητικὸ τὸ διακόνημα, ἀφοῦ καὶ δι' αὐτοῦ ἀναγνωρίζεται τὸ χοϊκὸ πλάσμα ὡς συνεργὸς τοῦ προνοποῦ καὶ συντηρητοῦ τῆς φύσεως παντοδυνάμου Θεοῦ!

Ὅμως, δυστυχῶς, ὁ ἄνθρωπος ὑπέκυψε στὸν φοβερὸ πειρασμὸ τῆς ὑπὸ τοῦ διαβόλου κατασυκοφαντήσεως τοῦ Θεοῦ, διέκοψε αὐτὴ τὴν σχέση, αὐτονομήθηκε, ἀφοῦ ἐμπιστεύθηκε ὅχι τὸν δημιουργὸ καὶ πλάστη του, ἀλλὰ τὸν ἐχθρὸ του καί, μὲ τὴν ἀνυπακοή του στὸ θεῖο θέλημα, ἀποπειράθηκε τὴν αὐτοθέωση! Ἐκουσίως ἀμάρτησε. Πρόδωσε τὴν ἀγάπη καὶ ἔγινε παραβάτης τῆς θείας ἐντολῆς. Ἀψήφησε τὴν προστατευτικὴ προειδοποίηση τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὶς συνέπειες τῆς παρακοῆς καί, μὴ φυλάξας τὸ θεϊκὸ πρόσταγμα, ἔπεσε! Ὁ νοῦς του σκοτίσθηκε, γυμνώθηκε καὶ εἰσῆλθε στὴν ζωὴ του ὁ θάνατος! Μαζὶ δὲ μὲ τὸν πεπτωκότα ἄνθρωπο καὶ ὁλόκληρη ἡ κτίσις παραδόθηκε στὴ φθορά! «Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς... τῷ Ἀδὰμ· ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικὸς σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετείλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν... ἐπι-

κατάρματος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου... ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι» (Γεν. 3, 14-19). Συστενάζει καὶ συνωδίνει (Ρωμ. 8, 22), ἀλλὰ καὶ ἐπαναστατεῖ πλέον εἰς βάρος τοῦ ἀποστάτου, γιατί, ὅπως συμβαίνει μὲ ὅλες τὶς ἐπαναστάσεις, ὁ πρῶτος ποὺ κινδυνεύει εἶναι ὁ Βασιλιάς. Ὑποδουλωμένος καὶ γυμνός ὁ Βασιλιάς ἐθελουσίως στὰ ἀνομολόγητα πάθη του, «παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς» (Ψαλμ. 48, 13)· χρησιμοποιεῖ τὴν ἐπιστήμη γιὰ νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸν Δημιουργό του, καὶ μάλιστα καυχᾶται ὅτι λίγο διαφέρει ἀπὸ τὰ ζῶα. Ἡ ἄμετρη φιλανθρωπία, ἐν τούτοις, τοῦ Θεοῦ δὲν παρείδε τὸν ἀποστάτη, ἀλλὰ τριαδικῶς καὶ πάλιν, οἰκονόμησε τὴν ἐκ παλιγγενεσίας σωτηρία του, διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Θεία Λειτουργία Ἀγίου Βασιλείου τοῦ Μεγάλου).

Ἡ ἐνανθρώπησι τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ θεραπεύει, διὰ τῆς προσλήψεως καὶ τῆς συγκράσεως, τὴν ἀνθρώπινη φύση, ἀλλὰ ἀγιάζει καὶ τὴν ὕλη! Ὁ Ἰησοὺς Χριστός, ὡς νέος καὶ ἔσχατος Ἀδάμ, πραγματοποιεῖ αὐτό ποὺ δὲν ἔκανε ὁ πρῶτος Ἀδάμ. «Οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ σχήματι εὐρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἐαυτὸν γενόμενος ὑπὸ κκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃται ὅτι Κύριος Ἰησοὺς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς» (Φιλιπ. 2, 6-11). Πράγματι, μὲ τὴν ἐνανθρώπησίν του ὁ Χριστὸς «νέαν ἔδειξεν κτίσιν» (Γ' στάσις Χαιρετισμῶν). Διὰ τοῦ Σταυροῦ Του ἔνωσε τὰ τὸ πρὶν διεστῶτα καὶ διὰ τῆς Ἀναστάσεως Του ἐπάτησε τὸν θάνατο. Νικίθηκε κατὰ κράτος ὁ τὸ κράτος ἔχων τοῦ θανάτου, τοῦτέστιν ὁ διάβολος (Εβρ. 2, 14) καὶ ἀπηλλάγησαν πλέον ἐκ τοῦ φόβου τοῦ θανάτου «ὅσοι διὰ παντός τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας» (Εβρ. 2, 15). Ἐλευθέρᾳ πλέον ἡ φύσις γνωρίζεται, υἱοὶ δὲ φωτὸς καθίστανται οἱ ἄνθρωποι οἱ πρὶν ἐσκοτισμένοι... (Εἰρημός ν' ᾠδῆς ἱαμβικοῦ κανόνος Θεοφανίων).

Ἀπαραίτητη προϋπόθεσι βεβαίως γιὰ νὰ νοιώσουμε οἱ γηγενεῖς τὴν προσφερόμενη ἀπὸ τὸν Χριστὸ νεοποίησι εἶναι νὰ Τὸν προσλάβουμε, ὅπως Ἐκεῖνος μᾶς προσέλαβε (Ρωμ. 15, 7).

Ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τολμίσουν αὐτὴ τὴν πρόσληψη, –γιατί ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ ποὺ δὲν τὸν παραλαμβάνουν, διότι δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἀρνηθοῦν τὰ πονηρὰ τους ἔργα– ἀπολαμβάνουν τὴν θεία υἰοθεσία, γίνονται τέκνα Θεοῦ (Ιωάν. 1, 11-13).

Ὡς φωτόμορφα δὲ τῆς Ἐκκλησίας τέκνα, μπολιασμένα διὰ τοῦ βαπτίσματος στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀγωνίζονται, διὰ τῆς ἐξ ἀγάπης καὶ ὄχι ἀνάγκης

ὕπακοῦς στὶς θεῖες Του ἐντολές, νὰ χριστοποιήσουν τὶς αἰσθήσεις τους καὶ κυρίως νὰ ἀποκτήσουν νοῦν καὶ καρδιά Χριστοῦ.

Διότι ὁ Χριστὸς μᾶς ἄφησε ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἔχνε-σιν αὐτοῦ (Α΄ Πέτρ. 2, 21).

Καὶ θέλει ὅπου εἶναι Ἐκεῖνος, ἐκεῖ νὰ εἴμαστε κι ἐμεῖς οἱ ἀγαπητικά ὑπ' Αὐτοῦ ἀπελευθερωθέντες δοῦλοι Του.

Μὲ αὐτὴ τὴν σωτήρια ἔνωση καὶ ἀκολουθία τοῦ τρόπου ζωῆς ἀληθινὰ θεοῦται ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀποκτᾷ νέα ζωὴ καὶ καινούργια θέαση καὶ κατανόη-ση τῶν πάντων!

Κινεῖται ἐδῶ στὴ γῆ ὡς ὁδότης, ἀφοῦ ἡ πατρίδα του εἶναι στὸν οὐρανό, ἀλλὰ καὶ ὡς «μεθόριον» ἀνάμεσα στὸν ὕλικό καὶ πνευματικό κόσμο, ἀποτελεῖ συνδετικό κρίκο μεταξύ Θεοῦ καὶ κτίσεως. Αἰσθάνεται ὡς Ἱερέας τῆς κτίσεως καὶ μὲ ᾧθος λειτουργικὸ προσφέρει ὁλόκληρη τὴν δημιουργία στὸν Δημιουργὸ Θεό. «Τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν, σοὶ προσφέρομεν...» (Θεία Λειτουργία). Ἀναφέρεται σ' Αὐτὸν καὶ τὸν εὐχαριστεῖ «κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα»! Τὴν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγή του, τὴν ἀνάστασί του ἀπὸ τὸν θάνατο τῆς ἁμαρτίας, τὴν ἀναγέννησί του καὶ τὴν ἀποκατάστασί του στὸν οὐρανό, τὸ ἀνεκτίμητο δῶρο τῆς Βασιλείας Του. Μελετᾷ τὸν προιμακό Ψαλμὸ καὶ συντονίζεται μὲ τὸν Προφητὰνακτα· θαυμάζει! «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας» (Ψαλμ. 103, 24) καὶ ἀνυψώνεται στὴν Δοξολογία· «εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον... » (Ψαλμ. 103, 35). Καλεῖ καὶ πᾶσα πνοή·κάθε ὕπαρξη, οὐράνια καὶ ἐπίγεια καὶ κάθε δημιούργημα νὰ αἰνέσῃ τὸν Κύριο (Ψαλμ. 150, 6).

Ἀγαπᾷ τὴν φύση καὶ προσεύχεται γιὰ τὴν προστασία της. Δέεται πρὸς τὸν Κύριο: «Ὑπὲρ εὐκρασίας ἀέρων, εὐφορίας τῶν καρπῶν τῆς γῆς, καὶ καιρῶν εἰρηνικῶν».

Ζητεῖ προσευχητικά καὶ ὅχι διὰ τῆς βίας τὴν καρποφορία καὶ τὴν ἀειφορία της· «ὄμβρους εἰρηνικοὺς τῇ γῇ πρὸς καρποφορίαν δώρησαι» (Θεία Λειτουργία Μεγάλου Βασιλείου).

Ἐπιθυμεῖ τὸν Θεό συνεργό καὶ ἀντιλήπτορα στὴ ζωὴ του καὶ αἰτεῖται τὴν εὐλογία τῆς ἐργασίας του καὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν του, χρησιμοποιώντας τὶς συγκεκριμένες γιὰ κάθε περίσταση εὐχὲς τῆς Ἐκκλησίας, π.χ. Εἰς χωράφια ἢ κήπους, ἢ ἀμπελῶνας. Ἐπὶ εὐλογίσει σπόρου. Ἐπὶ τρυγὴν ἀμπέλου. Ἐπὶ τῶν προσφερόντων ἀπαρχάς ὀπωρῶν. Εἰς τὸ εὐλογῆσαι ποίμνην. Εἰς κτήνη. Καὶ ὅταν συμβῇ κάτι βλαβερόν, καλεῖ τὰ βλαβερά ἔντομα καὶ ζωῦφια, στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, νὰ σταματήσουν τὴν καταστροφὴ (εὐχή ἀγ. Τρύφωνος).

Μαθαίνει τὴν ἄσκησι, ἀγωνίζεται γιὰ τὴν τῶν κακῶν ἀλλοτρίωσι καὶ παι-δαγωγεῖται στὴν ἐγκράτεια.

Γίνεται αὐτάρκης στὴν ὀλιγάρκειά του· «ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἄρκεσθηςόμεθα» (Α΄ Τιμ. 6, 8). Μαθαίνει ὅτι οἱ «βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν» (Α΄ Τιμ. 6, 9).

Ἐλευθερώνεται ἀπὸ τὴν ἀγχώδη μέριμνα ἀποκτήσεως πολλῶν καὶ ὄχι σπάνια περιπτῶν, ἐμπιστευόμενος τὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ συνειδητοποιεῖ ὅτι εἶναι ἀδύνατον μερμινῶν νὰ προσθέσει τις στὴν ἡλικία του πῆχυν ἓνα (Ματθ. 6, 27).

Ἐκπαιδεύεται στὸ νὰ ζητεῖ πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ... μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι καὶ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα (ποὺ μετὰ μανίας ζητοῦν οἱ μὴ πιστοί – τὰ ἔθνη) θὰ τοῦ προστεθοῦν (Ματθ. 6, 33) καὶ τὰ πάντα ποιεῖ πρὸς δόξαν Θεοῦ, ἀκολουθῶν τὴν ἀποστολική προτροπή: «Εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α΄ Κορ. 10, 31).

Γνωρίζει τό τέλος της· «ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται» (Λουκ. 21, 33) καὶ ἀναμένει τὴν ὀριστική τελική μεταμόρφωσή της – Καινὴ γῆ! Καινοὺς οὐρανούς! (Β΄ Πέτρ. 3, 13).

Αὐτὴ εἶναι ἡ πρότασις τῆς Ἐκκλησίας, ἀληθινὰ ρεαλιστική γιὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ οἰκολογικοῦ προβλήματος. Ἄς μὴν αὐταπατάμεθα! Ἐὰν δὲν ἀλλάξει, δὲν μεταμορφωθεῖ ὁ ἀνθρώπος, δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα σωτηρίας τοῦ κόσμου.

Δυστυχῶς, ὅμως, μετὰ τὴν παρέλευσιν δύο χιλιάδων καὶ πλέον ἐτῶν ἡ στάσις τοῦ ἀνθρώπου, ἐν πολλοῖς, χαρακτηρίζεται ἡ ἴδια· ἀπειθής καὶ ἀχάριστος πρὸς τὸν Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴ του καὶ δυναστική καὶ τυραννική ἀπέναντι στὴν φύσιν. Ἡ μέχρι ὥρας πορεία τῶν πραγμάτων ἔχει ἀποδείξει ὅτι ὁ ἀνθρώπος δὲν σεβάσθηκε τὴν κτίσιν. Φέρθηκε καὶ συνεχίζει νὰ φέρεται κατὰ τρόπο ἐχθρικό, βίαιο καὶ ἄπληστο. Δὲν χρειάζεται νὰ ἀναφερθεῖ κανεὶς ἐπὶ μακρὸν στὴν ἀλόγιστη καὶ βάναισις ἐκμετάλλευσιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν, τὴν καταστροφὴν τῶν δασῶν, τοῦ θαλάσσιου πλούτου ἀπὸ τὰ βιομηχανικὰ ἀπόβλητα καὶ τὴν ὑπεραλίευσιν, τὴν ρύπανσιν τῆς ἀτμόσφαιρας καὶ τὴς φοβερῆς συνέπειες αὐτῆς τῆς ἀσύνητης καὶ αὐτοκτονικῆς τακτικῆς ὅπως εἶναι π.χ. ἡ συνεχὴς μεταβολὴ τοῦ κλίματος· εἶναι πλέον ὁρατὰς οἱ συνέπειες σὲ κάθε σημεῖο τοῦ πλανήτη. Πόσο πολὺ θυμίζει τὴν ἐποχὴ τῶν Προφητῶν! «Ἐπένθησεν ἡ γῆ, καὶ ἐφθάρη ἡ οἰκουμένη, ἐπένθησαν οἱ ὑψηλοὶ τῆς γῆς ἡ δὲ γῆ ἠνόμισε διὰ τοὺς κατοικοῦντας αὐτήν, διότι παρήλθοσαν τὸν νόμον καὶ ἥλλαξαν τὰ προστάγματα, διαθήκην αἰώνιον. Διὰ τοῦτο ἀρὰ ἔδεται τὴν γῆν, ὅτι ἡμάρτοσαν οἱ κατοικοῦντες αὐτήν· διὰ τοῦτο πτωχοὶ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τῇ γῇ, καὶ καταλειφθήσονται ἀνθρώποι ὀλίγοι. Πενθήσει οἶνος, πενήθει ἄμπε-

λος, στενάξουσιν πάντες οἱ εὐφρανόμενοι τὴν ψυχὴν. Πέπαυται εὐφροσύνη τυμπάνων, πέπαυται αὐθάδεια καὶ πλοῦτος ἀσεβῶν, πέπαυται φωνὴ κιθάρας...» (Ψαλ. 24, 4-8). Καὶ ἄλλου· ὁ Ἱερεμίας ἀποδίδει τὸν μαρασμὸ τῆς γῆς στὴν ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου: «Ἔως πότε πενήσει ἡ γῆ καὶ πᾶς ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ ξηρανθήσεται ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ; ἠφανίσθησαν κτήνη καὶ πετεινά, ὅτι εἶπαν· οὐκ ὄψεται ὁ Θεὸς ὁδοὺς ἡμῶν» (Ιερ. 12, 4). Ἰδιαίτερα τονίζουν οἱ προφῆτες τὶς συνέπειες τῆς στροφῆς ἀρχόντων καὶ λαοῦ πρὸς τὶς ξένες θεότητες, ἡ ὀργιαστικὴ λατρεία τῶν ὁποίων χαρακτηρίζεται ἀπὸ αὐτοὺς ὡς πνευματικὴ «πορνεία»: «ἐκτενῶ τὴν χειρὰ μου ἐπ’ αὐτοὺς καὶ θήσομαι τὴν γῆν εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς ὄλεθρον ἀπὸ τῆς ἐρήμου Δεβλαθά ἐκ πάσης τῆς κατοικίας» (Ιερ. 6, 14).

Θλιβερό μάλιστα εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ἡ κατάχρηση τοῦ θείου προνομίου τῆς κυριαρχίας στὴ φύση συντελεῖται, δυστυχῶς, καὶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ποὺ δηλώνει ὅτι εἶναι ἐπώνυμος τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι ζεῖ ὑπὸ τὸ καθεστῶς τῆς θείας χάριτος καὶ τῆς σωτηρίας τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἄγευστος, στὴν πραγματικότητα, τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, αὐτοθεοῦται καὶ θεοποιεῖ τὰ δῆθεν δικαιώματά του. Ἀπαιτεῖ, δίχως νὰ ἔχει τὴν διάθεση νὰ προσφέρει ὀφειλετικά καὶ θυσιαστικά, πολλῶν δὲ μᾶλλον νὰ λογοδοτήσῃ. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ κατακυριεύσατε τὴν γῆν» ἐρμηνεύθηκε λάθος, ὡς δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου νὰ συμπεριφέρεται πρὸς τὴ φύση κατὰ τρόπο αὐθαίρετο καὶ ἐξουσιαστικό, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀτομοκρατικὴ θεώρηση τοῦ κόσμου καὶ τὸν εὐδαιμονιστικὸ-ὠφελιμιστικὸ τρόπο ζωῆς. Τοιοῦτοτρόπως ὁμοίως ὁ ἄνθρωπος προγεύεται τὴν κόλαση, ἀφοῦ δὲν πιστεύει, δὲν ἀγαπᾷ, δὲν χαίρεται τὴν δημιουργία καὶ ζεῖ σ’ ἓνα τόσο ἀπελπιστικό ὅσο καὶ ἀπειλητικό πλέον περιβάλλον, τὸ ὁποῖο ὁ ἴδιος ἐδημιούργησε.

Ἄν, συνεπῶς, δὲν ὑπάρξει πνευματικὴ ἀναστροφή καὶ ἐπιστροφή μὲ ριζικὴ ἀλλαγὴ νοοτροπίας ὡς πρὸς τὴν ζωὴ καὶ τὸ αὐθεντικὸ νόημά της καὶ τὴν χρῆση τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, δὲν πρόκειται νὰ ἀναστραφῇ ἡ οἰκολογικὴ καταστροφή. Ἐφόσον ἡ αἰτία τῆς κρίσης εἶναι ἡ ἐκπτώσις τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ἀντίδοτο εἶναι ἡ μετάνοια, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ τὸν «κατ’ εἰκόνα» Θεοῦ ἄνθρωπο στὸ ἀρχέτυπό του καὶ τὸν ἀναδεικνύει σὲ ἀληθινὸ πρόσωπο. Ἡ λύσις προσφέρεται καὶ θὰ πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ στὸ λειτουργικὸ, εὐχαριστιακὸ καὶ ἀσκητικὸ ἥθος τῆς Ὁρθόδοξης παράδοσης. Αὐτὴ καὶ μόνον εἶναι ἡ ὥρα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἀληθινὰ σωστικὴ ὥρα τῆς γῆς! Μακάρι, ἐπιτέλους, νὰ ἀντιληφθοῦμε καὶ νὰ κατανοήσουμε ὅτι ὄντως δὲν πρόκειται ἀπλῶς γιὰ κρίση ἡθικὴ, ἀλλὰ γιὰ μιὰ σοβαρότατη ὄντολογικὴ κρίση, ποὺ ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν ταλαιπωρημένη ὅσο καὶ κακοποιημένη ταυτότητα τοῦ ἀνθρώπου!